
Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 39.

V Ljubljani, dne 29. avgusta 1913.

Leto VIII.

Pokoncu glave!

Slovenska katoliška misel je v nedeljo, dne 24. avgusta praznovala slavlje, kakršnega Ljubljana še ni videla. Vršil se je namreč četrti katoliški shod, na katerega so prihitele deputacije naših organizacij, cele slovenske domovine. Slavnost so v ogromnem številu počastili tudi bratje Hrvatje, Čehi in Poljaki. Zastopani so bili katoliki vseh jugoslovanskih zemelj naše monarhije. Shod se je pričel v soboto dopoldne z dijaškim zborovanjem. Gostje so prihajali iz raznih krajev z navadnimi in posebnimi vlaki, tako da se je Ljubljana v kratkem napolnila in se je pričelo živahno gibanje po cestah in ulicah. Ljubljana se je kljub terorizmu in prepovedi liberalcev odela v praznično odejo. Raz hiš so vihrale ponosne slovenske, hrvatske in papeževe zastave. Slavnostni sprevod, ki se je v nedeljo dopoldne pomikal preko mersarskega mosta mimo južnega kolodvora v Zvezdo k sv. maši je bil glasno spričevalo neumornega katoliškega-krščanskega socialnega organizatoričnega dela, katerega je izvršilo naše ljudstvo v dobi od prvega katoliškega shoda. To so bile čete zavednega naroda. To so bili povečini ljudje, preizkušeni v ognju boja za resnico in pravico. Tu ni bilo kimavcev, tu ni bilo dvomljivcev, tu ni bilo ljudi, ki bi ne vedeli, kaj hočejo. Pa tudi ni bilo ljudi, ki bi hoteli kdaj zatajiti katoliška demokratska načela, iz katerih izvira sila naše organizacije. Nad štirideset tisoč ljudi — deputacij vseh slovanskih katoliških plemen, osobito Hrvatov in Slovencev — je pričalo javno o moči in pomenu katoličanstva v Slovanih. Pričalo pa tudi o zavesti narodne skupnosti in vzajemnega socialnega dela.

V Zvezdi je bila sv. maša, katero je služil prevzvišeni zagrebški nadškof dr. Bauer. Po sv. maši pa je prevzvišeni knezoškof ljubljanski izročil v varstvo Mariji združeno slovansko družino. Prečitalo in od množice z navdušenjem odobrile so se vdanostne izjave sv. očetu Piju X., cesarju in prestolonasledniku. Godbe so zaigrale cesarsko himno, topovi na gradu so zagromeli, srca zbranega naroda pa so se radovala in divila v navdušenju za svete nazore krščanstva in slovanske bodočnosti. Zatonela je staroznana in lepa slovanska pesem »Ti o Marija«, za njo pa »Lepa naša domovina« in »Kje dom je moj«. Bili so nepozabni trenutki srčnega navdušenja, ki more iz-

virati le iz zavesti dobre stvari in neumornega dela.

Po končanem opravilu se je jel pomikati sprevod skozi mesto proti domobranski vojašnici, kjer se je vršil slavnostni shod. Tisoče in tisoče ljudi je stalo v najlepšem redu ob cestah in ulicah ter se divilo krasni prireditvi. Seveda so bili med radovedneži tudi liberalci, toda kakor začarani so občudovali, kar se jim je zapovedalo po njih časopisju proklinjati.

Četrti katoliški shod je otvoril č. g. kanonik dr. Gruden in je predlagal za predsednike g. dr. Fran Jankoviča, državnega poslanca v Kozjem, in Vel. Deželiča, bibliotekarja v Zagrebu, čemur so zborovalci navdušeno pritrdili. Nato so se vršili pozdravi dostojanstvenikov. Ob pol 2. uri popoldne je bil shod končan, ljudje so se pa razšli okrepčati in ogledovati mesto. V ponedeljek, torek in v sredo pa so se vršila razna zborovanja in posvetovanja o vprašanjih izpopolnenja delavnega načrta za bodočnost.

Narod pa se je vrnil v svoje domove, nanovo okrepljen in osokoljen z orlovsko jasnim pogumom, da brani zapuščino svojih dedov: vero in domovino ter tako vrši oporoko pradedov, ki so jo napisali in pečatili z lastno krvjo.

Katoliška je bila, je sedaj in mora biti v bodočnosti hrvatsko-slovenska domovina!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

DELAJSKO VPRAŠANJE.

(Govor dr. Zajca v socialno-političnem odseku katoliškega shoda.)

Delavskemu vprašanju so posvečali vsi dosedanja slovenski katoliški shodi, ki so se doslej vršili, veliko pozornost. Naravno in opravičeno je tedaj, da posveti temu vprašanju čim večjo pozornost tudi IV. slovensko-hrvatski katoliški shod. Saj vzroki, ki nas silijo k temu in okolnosti, ki nas nagibajo razpravljati o delavskem vprašanju in položiti temelj bodočemu delu na tem socialnem potu, so neprimerno močnejši kakor kdaj poprej. Delavsko vprašanje sili na površje silneje, zlasti v naših južnih slovenskih in hrvatskih deželah spoznamo katoličani o pravem času važnost tega socialnega vprašanja. Resnica je in nihče ne more utajiti dejstva, da je še vedno kmečko ljudstvo vzdržujoč element slovenskega in hrvatskega naroda. Ali prezreti ne moremo, da stopajo poleg kmečkih

interesov tudi interesi delavstva med slovenskim in hrvatskim narodom vedno močnejše v ospredje. Ni dvoma, da postane delavstvo tudi v naših južnih slovenskih in hrvatskih deželah faktor, na katerem bo tudi slovela naša narodna individualnost, ki bo s kmečkim ljudstvom se borilo za »krst častni in svobodo zlato«. In vsled tega pravilno trdim, da je od izboljšanja kulturnega in gmotnega stanja delavstva odvisna bodočnost našega naroda. Živel bo večno naš narod, dokler bosta kmet in delavec živela in dihala zanj, dokler se bosta na skupnem temelju borila in odbijala sovražne sile. Iz tega sledi, da bi grešili nad celim narodom, da bi si nakopali odgovornost, katere ne bi mogli nikoli zagovarjati, če ne bi posvetili rešitvi delavskega vprašanja največje pozornosti.

Važnost tega vprašanja hočem takole označiti:

1. Najvišji interes slovenskega in hrvatskega naroda je gotovo ta, da ostane vsa njegova kultura, vse njegovo duševno in gmotno blagostanje zgrajeno na temelju krščanskega svetovnega naziranja. Zato moramo stremiti za tem, da se tudi vsled socialnogospodarskega razvoja vedno bolj naraščajoče delavske množine ne odtujijo krščanskemu svetovnemu naziranju, ki prepaja naše kmečko ljudstvo in iz katerega tudi naše delavske množice po večini izhajajo. Dejstvo je, da tvorijo ravno razmere, v katerih živi delavski proletarijat, najugodnejša tla za verski indiferentizem in za brezverstvo. To velja ravnotako za neorganiziranega delavca, kakor za onega, ki je organiziran v socialni demokraciji. Neorganiziran delavec je siromak v gmotnem in moralnem oziru, beda ubija v njem vsak misel za višje ideale. Kolikokrat tak delavec ne pozna urejenega in zadovoljnega družinskega življenja. Za primerno izobrazbo si ne more prizadevati, ker mu nedostaja možnost. Skrb za vsakdanji kruh mu ne pušča časa, da bi mogel misliti na kaj drugega kakor na to, kar zahteva kruti boj za obstanek. V socialnodemokratskih društvih pa delavca vzgajajo sistematično v materialističnem duhu, v sovražstvu do krščanstva in vsega, kar sega preko posvetne in tužemske kulture. Čim bolj se množi ta delavska masa, tembolj narašča ne- vera, tembolj se celo javno življenje razkristjanjuje, tembolj vleče ta vrtinec tudi ostale stanovce za seboj. Zato pa nastane za nas dolžnost, da iščemo

sredstev, temu odpomoči. V obstoječih razmerah je edino uspešno sredstvo v to svrhu strokovna organizacija, ki skuša, stoječ na temelju krščanskih načel, izboljšati gmotni položaj delavstva, ne da bi pri tem trpeli njega najvišji duševni in kulturni interesi.

2. V Avstriji vedno bolj pada število onih, ki se samostojno pečajo z obdelovanjem zemlje, v istem razmerju rastejo množine nesamostojnega industrialnega in obrtnega delavstva. Industrija in obrt raste, to je suho dejstvo, s katerim moramo računati. Industrija in obrt pa napreduje in bo napredovala tudi v slovenskih in hrvatskih deželah. Moderne pridobitvene metode prodirajo tudi v južne kraje, patriarhalnost izginja in kmalu bodo izginili tudi zadnji sledovi naturalnega gospodarstva, nov rod vzrašča, vrste nesamostojnih delavcev se množe, množe se pa tudi sužnji kapitala. In ta proces se nahaja v naših deželah šele v začetnem štadiju, kajti bogati neizrabljeni naradni zakladi jugoslovanskih dežel večinoma še čakajo moderne tehnike in delavnih rok, da jih izrabijo v prid moderni kulturi. Kakor pa je ta proces združen z velikimi nevarnostmi v verskem oziru, tako tudi v narodnem. To pa zaradi tega, ker se velik del onih mas, ki pri nas zapadejo delavskemu proletariatu, obrne v tujino. Najgloblji vzrok temu pojavu je ta, da je pri nas zaslužek nizek in ker manjka pri nas kvalificiranega delavstva tako, da skoraj vsa boljša mesta zavzemajo tujci, naši pa odhajajo za težake na tuje. Tako izgublja slovensko in hrvatsko ljudstvo najboljših moči, bodisi za vedno, bodisi začasno ali pa periodično v obliki takozvanega sezijskega dela. Medtem, ko domovina pogreša domačih delavskih moči, se naše mase v tujini raznarodujejo in izmozgajo.

3. Tisti del delavskega proletariata pa, ki ostaja doma, ostane po velikem delu neorganiziran in nezaveden in se nikakor ne povzpne. Dočim se kapital združuje v kartelih, je delavstvo razbito, brez stanovskega ponosa, obsojeno v sužnost. Kar se pa organizuje v socialnodemokratskem taboru, pomeni za nas neprecenljivo izgubo.

Nastane vprašanje, kaj se je glede na delavstvo pri nas izvršilo, kakšno je stanje našega delavstva in v čem nam je treba najbolj izpopolnitve.

Predvsem je konstatirati, da se je od naše strani v primeri s skrbjo, ki se posveča kulturnemu in gmotnemu

Možganski valovi, družba z omejeno zavezo.

»Jaz ne bom imel nič z mestnimi ljudmi.«

»Kako pa hočete potlej ustanoviti družbo?«

»Počakajte me,« odvrne Ivan, poljubivši jo. »Zdaj se je lotim in jo naredim.«

»Želela bi, da bi ne bila družba,« pravi ona. »Družbe so tako nevarne. Ali se ne morete spomniti kaj priprostejšega?«

»Obljubim vam dve reči,« odgovori. »Družba, ki jo ustanovim, bo plačevala toliko, kolikor tista, ki jo ustanavlja vas oče in niti za vinar nečem nikogar oropati. Tudi nečem vzeti niti vinarja od nikogar.«

»Zdi se, da ste svoje reči zelo gotovi.«

»Sem. Samo ena reč je, ki si jo izgovorim. Moje ime ne sme na dan v ti reči. Nekaterim mojih ljudi bi to ne bilo všeč.«

»Oče gotovo ne bo tega zahteval. Če bi pa, bi jaz ne šla za njim.«

»Vi ste izborna dekle,« pravi Ivan. »In zdaj: z Bogom. Moje podjetje mi bo vzelo vsako dopoldne; danes popoldne pa grem igrat polo. Jutri se vidva.«

»Oče ni rekel, naj me ne obiščete?«

»Ne, tega ni rekel.«

»Potlej si naredim jutri za vas prosto,« mu odvrne. Tesno ji je bilo pri srcu, ko je odšel. Njen oče, to je bilo res, je preosnavljal svoje veliko zasebno podjetje v družbo z omejeno zavezo, toda tu je šlo samo za to, da se dobi več kapitala in da se lažje opravijo ogromni, naraščajoči posli, ki jih je bilo kot plohe. Podjetje, ki ima premalo kapitala, mora propasti samo zato, ker prevzame več naročil, nego jih more kapital obdelati, in novega denarja vložiti v to pomenja samo, da mora iti srečno naprej. To, kar je oče hotel, je bilo zdravo denarno gospodarstvo, toda obupen strah jo je mučil za Ivana, češ, da hoče po lahkomišelnosti sam sredi mesta in stresati svoj denar lopovom.

Ta misel o ustanovitvi dobičkanosne družbe, ki bi zanjo delal dopoldne, popoldne pa igral polo, se ji je zdela zelo otročja. Videla je svojo poroko vedno dalje oddaljeno.

Ivan ni imel tako temnih prikazni. Oglasil se je samo pri svojem zastopniku, mu je dal kratko navodilo, ček za 250.000 kron, je obedoval in poiskal svoj vlak.

»Dragi Turant,« je pisal ponoči, »vaša hči je ravnotako neumno čudna, kakor vi in zato ne ostane družega, nego vama obema ustreči. Vsled tega sem ustanovil družbo in sodim, da

smem popolnoma mirno obljubiti, da bo tako delala, kakor tista, ki jo ravno- kar vi uvajate na denarnem trgu. Mislim, da tu ni razloga, zakaj bi ne bila Marica in jaz tako dobra tovariša kot vedno, medtem ko jaz zaupno čakam uspeha svoje sreče.«

Podjetje, to vem, me bo močno težilo, toda navsezadnje ne bom na slabšem, kakor Jakob, ki je moral služiti štirinajst let, preden je dobil deklico, ki si jo je želel. Poskrbim, da dobite v šestih mesecih poverljivo računsko poročilo o mojem podjetju. Mislim si, da je le pametno, da zahtevam: Če pojde moje podjetje tako dobro kakor vaše, potem se bova mogla jaz in Marica opročiti brez kake daljnje očetne trgovske sitnosti.

Vaš odkriti Ivan Čenel.

Viljem se je silno zasmel, ko je to bral.

»In na vsezadnje,« si je mislil, »je dobil fant pogum.«

Narekoval je pismo, ki je v njem sprejel Ivanovo zahtevo, in tu se je reč v toliko končala, kolikor je zanimala starega trgovca. Ivanu ni branil sestajati se z Marico, kolikorkrat sta želela; branil se je samo lenega zeta, ki nikoli ni nič delal. Moža, ki more vse svoje dni zapraviti, ni razumel in ga tudi ni želel razumeti. On sam je trdo delal celo življenje in to se mu je zdelo dobro.

Od časa do časa je vprašal Čenela, kako mu napreduje družba, toda vedno ga je ta odpravil s praznimi odgovori. Marica sama tudi ni bila bolj srečna. Za vsako vprašanje je imel Ivan kak temen odgovor, dasi se ni prav nič videlo, da bi bil kaj pobit.

»Ne vidi se, da bi žrtvovali kaj preveč vašega časa svoji družbi,« mu pravi Viljem nekega večera. »Če mi nogo odtrgate, boste našli, da ste udarjeni.«

»Noge vam za ves svet ne bom trgal. Vi ste mi rekli: če morem ustanoviti družbo, ki bo nosila, se bova z Marico poročila. Jaz se bom tega držal. Medtem pa vas moram prositi, da ne motite mojega dela z vprašanji, ki nanje nečem odgovoriti.«

»Prav je tako, fant. Jaz sem vas samo prijazno posvaril.«

»Upam, da ne boste izgubili vsega svojega denarja v mestu.«

»Mirni bodite, dragica,« jo zagotovi Ivan. »Reč je v zelo zmožnih rokah. Ko pride čas, vam bom mogel pokazati poverjeni računski dokaz, da je moja družba dala znatno dividendo.«

»Ali je ta vaša družba, bodi že kakršnakoli, kotirana na borzi?« vpraša Viljem.

»O ne. To je premalo izvirno,« odvrne Čenel. »Vsak Tom, Dick in Harry od kake družbe si pridobi kotacije na borzi.«

blagru drugih stanov, glede na izboljšanje položaja delavstva še vse pre-malo storilo. V tem oziru ho treba naše delo podvojiti. Zmisla za to vprašanje ne manjka, pač pa teoretično zadosti naobraženih in praktično izvežbanih moči, ki bi se mogle stalno posvetiti delavski organizaciji. Krepko jedro za uspešno izpopolnitev delavske organi-zacije v duhu naših načel obstoja. Dasi je tudi pri nas strokovno organizacijo delavstva začela socialna demokracija, se je od naše strani v primeroma zelo kratki dobi in z velikim entuziazmom ustvarila organizacija zlasti tovarniškega delavstva — tobačnega, papir-nega, fužinskega, predilniškega, — ki se je v velikih bojih izkazala kot trdna tvorba, na katero moremo zidati dalje. Obrtno delavstvo, železničarji, kovin-ski delavci, zidarji, nadalje rudarji so po pretežni večini socialnodemokratsko organizirani. Najmanj je preskrbljeno za nestalno in sezijsko, gozdno, kmetij-sko delavstvo, oziroma dninarje, za razne vrste uslužbenstva po trgovinah in podobno. (Konec prih.)

× × ×

DELAVSKA ORGANIZACIJA.

(Resolucija katoliškega shoda.)

Jugoslovanska Strokovna Zveza stoji na temeljih krščanskih načel, razloženih v enciklikah Leona XIII. in Pija X., ter pričakuje pravične končne rešitve socialnega vprašanja le v ude-jstitvi krščanskega svetovnega nazi-ranja.

Jugoslovanska Strokovna Zveza zahteva zlasti:

1. Intenzivno skrb za delavstvo in delavske družine v verskem oziru zlasti v meševitih krajih, posebno pozor-nost je posvetiti slovenskemu delav-stvu v Gradcu in gornjih štajerskih krajih ter omogočiti, da se vrši le-tod dušno pastirstvo v materinem sloven-skem jeziku.

2. Čim hitrejše pospešenje social-nega zavarovanja.

3. Rešitev vprašanja brezposelnosti.

4. Skrajšanje enajsturnega delav-nega časa.

5. Z ozirom na delavsko varstvo je zahtevati zlasti zakonito uredbo karte-lov v obrambo delavstva in konsumen-tov, zakonito zjamčenje stalnosti de-lavstva industrialnih in obrtnih podje-tij, zakonita zaščita strokovnih organi-zacij in omogočenje tarifnih pogodb, zakonita uredba obveznih rzsodišč za poravnave sporov med delavstvom in delodajalcem. Podpirati je z vsemi sredstvi delavstvo v boju proti ljud-skim boleznim, zlasti v boju proti je-tiki, alkoholizmu, nalezljivim boleznim in drugim ljudskim boleznim, ter v ta namen širiti zlasti pouk o higijeni med delavskim ljudstvom, pospeševati hi-gijeno po obratih ter skrbeti za delav-ska stanovanja s tem, da se pospeš-jejo zgradbe eno in dvodružinskih delavskih domov. Dalje je posvetiti vso pozornost strokovnemu šolstvu, vzgoji delavske mladine ter delavskega na-raščaja ter vzgoji ženske delavske mla-dine v gospodinjstvu. Dalje je posvetiti posebno pažnjo zanemarjeni mladini po mestih in industrialnih krajih ter v to svrhu podpirati privatna društva in javna zastopstva pri delu na polju oskrbe za zanemarjeno mladino.

6. Shod priznava nujno potrebo, da se krščansko delavstvo strokovno druži, zlasti je Jugoslovanska Strokov-na Zveza organizacija katoliškega de-lavstva, katero je podpirati, da se širi in krepi po vseh avstrijskih kronovi-nah, koder biva slovensko in hrvaško delavstvo. Dalje izreka shod, da je dolžnost tudi javnih zastopstev pod-pirati Jugoslovansko Strokovno Zvezo v delu za blagor in napredek delavstva.

7. Vse resolucije prvih treh kato-liških shodov, kolikor niso obsežene v teh resolucijah in kolikor niso postale kakorkolisibodi brezpredmetne, osta-nejo v veljavi i nadalje.

× × ×

Sv. Uršula na Plešivcu. V nedeljo, dne 24. avgusta, je priredilo štajersko okrožje J. S. Z. tretji veliki slavnostni izlet na visoko goro, ki meri 1696 m. Krasen je bil izlet na Kozjak, še lepši je bil na Oljski gori, a takega kot je bil pri Sv. Uršuli, ga še ni videl slovenski Štajer in ne Korotan. Ze v soboto, dne 23. avgusta, zvečer so prispeli štajerski in koroški Slovenci na goro. Najprej je bila večerna služba božja, nato pa za-upno zborovanje jamskih delavcev. Delavski organizator J. S. Z. Vekoslav Zajc nam je razlagal velike krivice, ki se godé v jamah, a da se vse to od-pravi, nam je zahtevati skupno svojih pravic in se organizirati v J. S. Z. Delavci so z velikim veseljem sledili temu važnemu, praktičnemu zboro-vanju. Po shodu pa so starotrske cer-

kvene pevke in pevci iz Šoštanja zapeli par mičnih pesmic, posebno je vsem ugajala slovenska himna »Lepa naša domovina«. Drugo jutro v nedeljo je bila procesija ob 6. uri, nato pridiga in slovesna sv. maša. Po sv. maši se je zbralo na stotine koroških in štajerskih Slovencev pred ondotno gostilno, kjer se je pričelo zborovanje. Organizator J. S. Z. Vek. Zajc otvoril zborovanje in pozdravi koroške in štajerske Slovence. Obširno nam je nato razlagal pomen sloge med Slovenci na Štajerskem in na Koroškem. V slogi je moč, tako je poudarjal, da se čim preje združijo vsi slovenski delavci v J. S. Z. Z velikim navdušenjem so sledili zborovalci ter glasno klicali Živio! Nato je nastopil vrli zaupnik J. S. Z. iz Starega trga g. Jernej Slemik, ki je v svojem izbor-nem govoru vabil ljudi k pristopu v J. S. Z. ter navduševal k verskemu živ-ljenju. Pismen pozdrav nam je poslal č. g. kaplan Blaž Brdnik iz Starega trga z že mnogokrat uresničenim iz-rekom: Pomagaj si sam in Bog ti bode pomagal. Nato se je krasno uspelo zborovanje, ki nam bode ostalo v traj-nem spominu, zaključilo.

J. S. Z., Skupina Gornji grad, pri-redi v nedeljo, dne 31. avgusta t. l., ob 2. uri popoldne v gostilni gospe Fišer veselico s sledečim sporedom: 1. Nago-vori. — 2. Pristop novih udov. — 3. Koncert z različnimi točkami. — 4. Ša-ljiva pošta in srečolov. — 5. Prosta za-bava. — K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Storimo svojo dolžnost.

Malokdaj se po delavskih organi-zacijah in časopisju priporoča delav-stvu vršiti vestno svojo dolžnost. In vendar je to vprašanje ravno za delav-stvo samo najbolj važno. Da, reči se mora, eno najpotrebnejših in prvih vprašanj. Morda bi marsikdo vprašal: Zakaj pa? Na to vprašanje odgovor ni težak. Naravno in zato tudi splošno znano je, da slone človekove pravice v prvi vrsti na njegovi dolžnosti. Dolž-nost je torej podlaga pravicam. In ker v današnjem socialnem boju zahteva delavstvo pravic, mora imeti za to tudi vzrok, ta vzrok so pa ravno dolžnosti, ki jih nosi delavec, oziroma delavski stan do družbe in na katerega se tudi v vsakem slučaju v celoti opravičeno sklicuje. Kdor izvršuje dolžnosti po-šteno in vestno, more in sme nositi tudi bolj pokoncu glavo. Tak človek sme marsikaj zahtevati, o čemer mora drugi, ki v tem oziru nima čiste vesti, molčati. Zato more delavstvo le tedaj z vso resnostjo zahtevati raznih udob-nosti, kadar vé, da stori v polni meri svojo dolžnost. Le tedaj pa more z uspehom kazati tudi na krivice, ki se mu godé, brez da bi se mogel kdo resno protiviti upravičenim ugovorom de-lavstva v takih slučajih. Gotovo je tudi, da bode vsak pošten in resen člo-vek vpošteval onega bolj, ki smatra svojo dolžnost za resno in jo tudi v tem smislu izvršuje, kakor pa onega, ki dolžnosti ne smatra resno. To velja za vsakega posameznega človeka, ka-kor za družine, občine, dežele, države in posamezne stanove. Posebno pa je v tem vprašanju prizadet delavski stan. Kolikokrat se ravno proti delavskemu stanu slišijo zabavljice glede izvrše-vanja dolžnosti. Pri vsakem boju za zboljšanje razmer delavcev se najdejo ljudje, ki v prvi vrsti zabavljajo in skušajo s tem škodovati delavstvu. V takih slučajih more delavstvo uspešno odvrčati napade, ako je v polni za-vesti vršitve dolžnosti.

Človek kot družabno bitje mora ravno zaradi družabnosti vršiti razne nujno potrebne dolžnosti. Dolžnost kot podlaga pravic je podlaga vsakega reda. Brez dolžnosti ni mogoča nobena organizacija človeštva. Brez dolžnosti ni varnosti za človeka samega. Brez dolžnosti bi bil človeški rod samemu sebi najhujši sovražnik. Divjaki na primer, ki poznajo le malo dolžnosti, se koljejo in pobijajo med seboj kot divje zveri. Čim višje stoji človek kulturno, tembolj ceni in razumeva dolžnosti, ki jih ima vršiti proti bližnjemu in celi človeški družbi. Družabna dolžnost se pričinja v družini in se razteza do naj-višjih državnih in cerkvenih organiza-cij. Kako važno vprašanje je vršitev dolžnosti, nam lahko priča dejstvo iz-vrševanja ene največjih krščanskih zapovedi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Ko bi vsi ljudje vršili to dolžnost, potem bi ne imeli socialnega vprašanja. Na zemlji bi bila nekaka nebesa. Ne bilo bi sovraštva, jeze, ubojev, pretopov, goljufije, krive-ga pričanja, žaljenja, tatvine, izrablja-nja ljudi v sebične namene in zaniče-vanja ljudi, ki so primorani si z roč-nim delom služiti kruh. Človek bi člo-veka spoštoval in ljubil, vpošteval in

mu nalagal le toliko bremen kot delo, v kolikor bi ta v resnici z zadovolj-stvom mogel opravljati. Ker pa ljudje splošno ne vrše družabnih dolžnosti, morajo pa nositi gorje, kot posledice tega.

Zato pa vršimo vsak v svojem krogu stanovske in družabne dolžnosti, ako hočemo, da dobi na zemlji pravica veljavo. Nobeno naziranje, nobena filo-zofija nam ne more pomagati, ako ne vršimo potrebnih dolžnosti. Ne pozabi-mo, da je gorje prišlo na zemljo z onim trenutkom, ko je prvi človek pozabil na dolžnost. Izvrševanje dolžnosti je eden prvih pogojev za socialno ozdrav-ljenje človeštva. r.

Bolniško zavarovanje v raznih državah.

(Konec.)

Š v e d s k a ima prostovoljno zava-rovanje. V letu 1910 je bilo na Šved-skem 5,5 milj. prebivalcev, med temi 1 mil. mezdni delavcev. Zavarovanje se vrši sploh kakor v Italiji. Prispevki so znašali na osebo 11,04 m., podpore pa 8,52 m. na člana ali 1,40 m. za dan bolezni.

D a n s k a ima tudi le prostovolj-no zavarovanje in se vrši popolnoma tako kakor v Švedski, le da dobi bol-nik tudi zdravnika, oziroma zdravlje-nje v bolnišnicah. Danska je imela leta 1911 2,8 mil. prebivalcev ter 0,5 mil. mezdni delavcev. Bolniški prispevek znaša povprečno za osebo 8,37 m., podpora pa 13,77 m., ali 2,99 m. Raz-sodišče je brezplačno, razsoja nadzor-niki bolniških blagajn in ministrstvo enotranjih zadev.

T u d i F i n s k a ima prostovoljno zavarovanje. V letu 1909 je bilo 3 mil. prebivalcev, med temi 0,5 mil. mezdni delavcev. Zavarovanje se vrši kot na Laškem. Blagajn je bilo 182 s 43,261 člani. Prispevek znaša na osebo 9,99 m., podpora pa 10,30 m. ali za dan bolezni 1,87 mark.

Š p a n i j a je imela leta 1910. 20 milijonov prebivalcev ter 7 milijo-nov mezdni delavcev. Zavarovanje, ki je prostovoljno, se je vršilo po po-možnih družtvih in pridobitnih zadru-gah. Prvih je bilo 1200, drugih pa 70. Vse drugo se vrši kakor v Italiji.

N a N i z o z e m s k e m je prosto-voljno zavarovanje. V letu 1909. je bilo 5,9 milijona prebivalcev ter 1,5 milijona mezdni delavcev. Zavarovanje se vrši v 616 prostih bolniških blagajnah z 500 tisoč člani. Prispevki znašajo povprek 8,7 mil. mark. Bolniške podpore tako kot v Italiji, le z izpremembo, da se dobi tudi zdravnik in zdravila, toda brez bolnišćnine.

L u k s e m b u r š k o ima prisilno zavarovanje za delavce in nastavljen-ce do 2400 mark letne plače. Prebivalcev je bilo v letu 1910. 260.000 z 55.000 mezdni delavci. Zavarovanje se vrši po krajevnih bolniških blagajnah in prostih pomožnih blagajnah. Pri 63 blagajnah je bilo 37.736 članov. Pri-spevke plačujejo delavci sami in so znašali 1,43 mil. mark, ali za vsakega zavarovanca 37,8 mark. Bolniška pod-pora je: Prosto zdravljenje, torej zdrav-nik in zdravila, 50% bolniška podpora od povprečnega ali dnevnega zaslužka za čas 14 tednov. Porodniška podpora 4 tedne. Bolniške podpore se smejo tudi zvišati. Stroški so znašali 1,32 mil. mark ali za bolnika 42,36 mark in za dan bolezni 3,48 mark.

Š v i c a. V Švici je za vse držav-ljane prosto bolniško zavarovanje. Med 3,8 mil. prebivalcev v letu 1910. je bilo okoli 800.000 mezdni delavcev. Zavarovanje se vrši po prostih bolni-ških blagajnah ter je bilo zavarovanih kakih 800.000 različnih oseb. Prispevki so kakor v Italiji. Država (zveza) pa prispeva za moške člane 2,80 mark, za ženske 3,20 mark, za blagajne, ki da-jejo poleg zdravniške oskrbe in zdravlil tudi bolnišćnino 4 marke, na leto. Za porode in dojnino po 16 mark. Delo-dajalcev se ne sme siliti k prispevkom. — Podpore so: Prosto zdravljenje in zdravila ali pa bolnišćnina, ki znaša najmanj 80 fenigov dnevno. Podpora traja 180 dni v zaporednem preteku 360 dni. Za porodnice velja ista podpora za dobo 6 tednov, poleg tega pa slučajno še podpora za dojenje. Prepire razsoja redno sodišče.

S r b i j a ima prisilno zavarovanje za delavce v trgovini in obrti in prosto-voljno za one, ki niso prisiljeni, do vsote zaslužka na leto 1600 mark. V letu 1910. je imela Srbija 2,9 mil. pre-bivalcev in kakih 56.000 mezdni de-lavcev. Zavarovanje se vrši po deželni zvezi krajevnih delavskih zavarovalnih zadrug (postavljenih na vzajemnost in samoupravo) ter bratovskih skladni-cah za rudarje in po penzijskih zakla-dih državnih in privatnih obratov. Za-

varovalnine (premije) plačujeta dela-vec in delodajalec vsak polovico. — Bolniška podpora: Prosto zdravljenje (tudi v bolnicah) in dnevna denarna podpora, po stopinji nesposobnosti za delo. Vse to se daje zavarovancem in njih družinam. Ista podpora pri noseč-nosti zavarovanih delavk 12 tednov. V danih razmerah pogrebščina.

G r š k a nima zavarovanja razen v trgovinskem zakonu določene oskrbe obolelih mornarjev in po bratovskih skladnicah rudarjev, ki skrbje za bol-niško oskrbo. Grška je imela leta 1910. 2,7 milijona prebivalcev.

R u m u n i j a ima prisilno zava-rovanje za obrtne delavce in rokodel-ske mojstre. Prebivalcev je bilo v letu 1911. 7,07 mil., med temi 250.000 mezd-nih delavcev. Za zavarovanje obstoje bolniške blagajne, velike rokodelske zadruge in proste pomožne blagajne s približno 140.657 zavarovanimi osebami. Doneski bolniških blagajn obstoje iz prispevkov članov, in sicer plačajo delavci tedensko po plačilnih razredih 4, 16, 24, 36, 48 fenigov. — Bolniška podpora se daje: a) Prosto zdravljenje, zdravila in bolnišćnina, 50% povprečne plače družinskih očetov, 35% za samce, ali pa prosta zdravniška oskrba v bol-nici in bolnišćnina v znesku 25 % za družinske očete in 10 % za samce. b) Porodniška podpora 6 tednov. c) Po-smrtnina po plačilnih razredih 48, 56, 64, 72, 80 mark.

V R u s i j i, ki je štela leta 1910. 145,6 mil. prebivalcev, se nahaja 6,5 mil. mezdni delavcev. Delavsko bol-niško zavarovanje je za delavce v obrti (v tovarnah, rudnikih, fužinah, na pri-vatnih železnicah, cestnih železnicah, pri plovbi po rekah z izključenjem ma-lih obratov) evropske Rusije in Kav-kaza. Kot zavarovalnice služijo kra-jevne vzajemne bolniške blagajne s samoupravo, katerih je 4000 s približno 2,5 mil. zavarovanimi osebami. Pri-spevkov dajejo delavci tri petine, delo-dajalci pa dve petini v odstotkih plače. — Bolniška podpora: a) Prosto zdrav-ljenje ali oskrbovanje v bolnišćnici do 13 tednov (mora preskrbeti podjetnik). b) Bolnišćnina, polovica do dve tretjini plače za delavce, ki imajo skrbeti za sorodnike (svoje), četrtno do polovice plače pa za samce, in sicer za čas 26 tednov. c) Tedenska podpora (najbrž porodnicam) za 6 tednov do 100% plače. d) Mrtvaščina se izplača od 20- do 30-kratne višine dnevnih plače. Razširjenje teh podpor na družinske člane zava-ro-vancev je dovoljeno. Razsojajo pa za-varovalni uradi, zavarovalni svet in redna sodišča.

»Naša Moč« podaja slovenskemu delavstvu predstoječe podatke z name-nom, da jih delavstvo tudi študira. Iz teh podatkov se dá precej soditi, kake so delavske razmere v posameznih državah.

Med brati in sestrami.

Iz ljubljanske predilnice. Vrtar in delavstvo. V predzadnji številki »Naše Moči« smo omenili, kako smo srečni v ljubljanski predilnici, ki ima-mo toliko gospodarjev. Mimogrede smo se tudi nekoliko dotaknili našega vr-tarja, seveda smo ga prijeli za pravo žilo. Seveda s tem se mu vzame ugled pri glavni direkciji. Kako rad bi tudi on prišel do veljave v tovarni, pa do-sedaj se mu še ni posrečilo, razen v nekaj slučajih z dobro namazanim jezikom. — Šuštarček (tako pravimo našemu vratarju) si domišlja, da bi se moralo delavstvo tudi njemu poko-riti. Po njegovem okusu ni urejena kuhinja, nam se zdi, kako rad bi se on polastil tovarniške kuhinje. Domišlja si, da se v kuhinji delajo dopisi za »Našo Moč«. Čudno! Saj vendar seda-nja posestnica kuhinje ima samo libe-ralne liste, da jih čita, kakor pride po-tem v kuhinjo »Naša Moč«. — Naš vratarček je tudi rad na razpolago ravnatelju, da toži delavstvo, zdi se mu celo v zabavo, ako katerega delavca s svojim jezičkom spravi iz tovarne. Kar večkrat poizkuša, pa se mu vselej ne posreči. Zakaj je moral stari delavec od vrat, da mora opravljati samo noč-no službo? Ali ni to za delavca poniže-valno? Baje se je šuštarček že izrazil, da je on v tovarni prvi za ravnateljem! Koliko takih slučajev bi lahko še na-vedli! Pa čitatelji že po teh par zgledih spoznajo, proti komu se ima delavstvo še poleg kapitalizma boriti. Ali ni ravno v ljubljanski predilnici delav-stvo do skrajnosti izmučeno, skoraj smemo trditi, da tudi najslabše plača-no. Pa se najde še človek v tako maj-ni osebi kot vratar, da delavstvo šika-nira. Temu novodobnemu vratarju pa povemo prav na glas: Do vrat si že, morebiti ne bo dolgo, da boš na ulici! Upamo, da te tovarniško stanovanje in urni jeziček ne bodeta rešila. Za to

bomo poskrbeli, ako se prav hitro ne poboljšaš. Delavstvo, ki je organizirano, ima pri glavnem ravnateljstvu še prosto besedo, da govori. Ugnali smo deloma že ravnatelje, enega ali drugega, tudi uradništvo v tovarni je postalo bolj pohlevno, ko vidi, da je delavstvo od dne do dne bolj tesno združeno v organizaciji. Prav tako, tudi delavec in delavka sta ustvarjena po božji podobi, zato se ju mora spoštovati ravno tako kakor ljudi, ki nosijo dolge suknje in na nosu ščipalnik. — Postal pa bo ponižen in še manjši kakor je sedaj, naš vratar.

Okno v svet.

Na katoliškem shodu so vzbudile splošno pozornost delavske deputacije iz Pruskega. Znano je, da se slovenski rudarji redno selijo na Westfalsko, kjer delajo v premogovnikih in zaslužijo čedne vsotice. Pred časom so si ustanovili lastna slovenska katoliška društva, v katerih se pridno shajajo in gojijo poleg stanovskih vprašanj tudi prav pridno domačo slovensko govornico. Prišli so s krasnimi, sicer nemškimi, toda s slovensko trobojnico vdelenimi zastavami. Bil je v rudarski opravi s častno stražo pri zastavah, ki je v sprevedu korakala poleg zastav z golimi sablami.

V Ljubljani so zborovali dne 16. in 17. t. m. pristaši »Narodne delavske organizacije«, ali kakor se označujejo (N. D. O.) iz Trsta. Gospodje, ki so bili lepo zaprti in sami med seboj, so prepisali iz kršč.-soc. in soc. dem. programa nekatere točke za delavsko varstvo in jih proglasili za njih lastni program in podlago delovanju. Kdo bi se ne smejal! Rešili so tudi kmeta. Toda tudi to »žavbo« so morali poiskati v »klerikalni lekarni«. Gospoda so kričali po zadružništvu, katerega so nasproti Slovenski Ljudski Stranki svojeodobno tako grdo pobijali, da rešijo par liberalnih oderuhov. Radovedni smo, ako se gospodje še spominjajo, kako so hoteli leta 1906. dobiti v Ljubljani na javnem shodu v »Mestnem Domu« sklep proti splošni volilni pravici in so prignali v ta namen tudi (seveda na duhu holne) delavce. Ne trdimo, da so bili na tem sestanku zbrani le isti. Toda da hočejo s tem »zaflirati« ono stranko, ki delavcu ne privoščijo pravice, pa sami ne morejo utajiti. Sicer pa ni

so toliko zborovali ljubljanski, kakor tržaški pristaši.

Delavci in katoliški shodi. Nekateri zaslepljeni in nahujskani delavci, ki pripadajo soc. demokratični stranki, so na vse mogoče načine ruvali proti katoliškemu shodu, in če bi bilo po njihovem, bi se katoliški shod sploh ne vršil. Toda ti ljudje ne pomislijo, da se je med Slovenci pravo delavsko gibanje pričelo šele po prvem katoliškem shodu. Na katoliškem shodu se je prvič izrekla beseda, »pravico hočemo delavstvu, ne milosti.« Zato naj si zapomnijo tisti, ki sicer ne po svojem trdnem prepričanju, temveč nahujskani od brezverskih ljudi, mečejo blato zaničevanja na prireditve, ki imajo čisti namen dvigniti duševno in materialno delavski stan.

VARSTVO PROTI ZASTRUPLENJU Z ŽIVIM SREBROM PRI IZDELOVANJU ŽIVALSKÉ DLAKE.

Francoski minister za delo in socialno skrb je izdal dne 20. avg. 1912 poseben pouk o nevarnosti dela v delavnica živalskih dlak. Vsak podjetnik te vrste industrije je obvezan, da da takoj na lahko vidnem kraju v delavnih prostorih razobesiti tozadevni pouk, ki se glasi:

Živo srebro in njega zveze so strup, ki pridejo v človeško telo lahko tudi vsled dihanja (prah, para) s hrano vsled nečistih rok in miz; skozi kožo, ako je razpraskana in ima vreznine. Ako ima kdo vreznine, prasketine ali druge kožne poškodbe (brazgotine), naj naznani to takoj obratnemu vodstvu. Pred jedjo in pitjem si je skrbno umiti roke z milom in izmiti usta z dobro pitno vodo.

Dobiti je takoj zdravnika, ako je čutili v ustih bolečine, zobobol ali pa če se nahaja preveč sline, ako se tresete, ako se pojavijo otekline na nogah, rokah ali pod očmi.

Tudi v naši državi je mnogo takih podjetij, kjer delavci vsled živega srebra veliko trpe.

TRILETNA SLUŽBENA DOBA V FRANCOSKI ARMADI.

Francoska zbornica je v svoji seji dne 18. t. m. sklenila s 358 proti 204 glasovom, da se uvede v francoski armadi triletna službena doba. Nadalje se je sklenilo, da bodo letniki 1910, 1911 in 1912 služili le dve leti.

ŠTEVILO REKRUTOV SE ZOPET POVIŠA.

Z Dunaja se poroča, da namerava vojna uprava zahtevati, da naj se število rekrutov za skupno armado in za avstrijsko deželno brambo poviša za 35.000 do 40.000, za ogrsko deželno brambo pa za 6000 do 8000 mož. Vladi se še o tej zahtevi vojne uprave nista sporazumeli. Dosedanja tozadevna pogajanja niso bila obvezna. Povišanje se izvede v več letih. Vojna uprava predloži svojo zahtevo prihodnji skupni ministrski konferenci. Če skupen ministrski svet predlogu pritrdi, se predlog predloži jeseni delegacijam. Vojna uprava utemeljuje svojo zahtevo s povečanjem armade v Nemčiji in glede na uvedbo triletné službene dobe v francoski armadi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Gostinčar, drž. poslanec. — Tisk Katoliške tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Govarne za asbestškrilj „ZENIT“

družba z om. zav. Mor. Žumberk dobavljajo najboljši in najcenejši

krovski material

Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovrtnikov, zavratnikov, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezanje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev do
:: mačega izdelka ::

Pravi: Franck's kavnim mlinčkom najbolji pridatek za kavo!

sl ba y 2806, 1:111A6

Tovarniška znamka.

— 140 —

Če je domnevati, da so v rovu razpočni plini, se ne sm ezviršiti poskušnja z gorečo lučjo.

Poskušnjo zraka je vsekakor ponavljati tako dolgo, da se pokaže uspeh brez zadržka.

3. Apnenice in druge globenice.

§ 4. Apnenice in druge globenice, ki so nevarne prometu na stavišču, se morajo pokriti tako, da se ne udre ali zadostno trdno zagraditi.

4. Odri.

a) V obče.

§ 5. Vsak oder je treba strokovnjaško napraviti iz zdravega, namenu primerno močnega in s prejšnjo rabo v njegovem prerezu ne oslabiljenega lesa varno, da ustreza napredku zgradbe.

Za podiranje odrov je ukreniti pripravne uredbe, da se morejo trami, stebri, vodi, spone in druge velike in težke sestavine odra spuščati varno po vrvi ali kako drugače spraviti dol brez nevarnosti za osebe, ki so pod odrom.

Iz lesa moleče želje je treba odstraniti ali zavihniti, če le mogoče pred prevozom, vsekakor pa preden se lesenina dalje rabi.

Kadar se naklada gradivo na odrih, je skrbeti za to, da se s tem ne ovira promet.

b) Odri na dolgih stebrih (»lantenah«).

§ 6. Pri odrih na dolgih stebrih morajo dobiti stojala trdno oporišče in počezni vodi varno ležišče; ako se celi oder ali posamezni njegovi deli rabijo postrani, je treba narediti zadostno močno križno oporo. Izvanredni odri, na primer odri za stolpe, za razsežne prestave i. dr. se morajo umetno povezati.

V vseh odrovih nadstropjih je položiti primerno gosto močne in široke deske, kojih konci ne smejo čez viseti. V zabrambo, da se ne zvrnejo ljudje z odra in da ne pada dol gradivo ali orodje, je narediti doprno ograjo in na zunaj vzožne hlode.

Komunikacijo k različnim odrovim nadstropjem in med njimi je urediti z mostički, stopnicami, lestvami, toda vedno tako, da je moči priti na odre in delovne moste samo od nadstropja do nadstropja.

c) Iz zida moleči odri.

§ 7. Pri odrih, molečih iz zida, se morajo hlodi znotraj tiščati navzdol z varnimi opiracami ali zunaj z zadostno močnimi oporami podpirati proti zidu; tudi je s primernim utrdili zabraniti, da se ne izmaknejo postrani.

— 137 —

omenjenim v prvem odstavku, da se popokoma doseže učni smoter. Toda tudi to privzemanje v celem ne sme trajati dalje nego šest tednov.

§ 6. Pomožni delavci, o katerih je delodajniku znano, da so oboleli za zastrupljenjem s svinčom, se smejo le, ko je zdravnik dognal, da so zopet ozdraveli in sposobni za obrtna dela, pri katerih se porabljajo svinčena belina ali svinčevite spojine, vnovič privzemati k tem delom, prav tako za snaženje v § 1. omenjenih delovnih prostorov ter v § 8. omenjenih posebnih delovnih obk.

§ 7. Svinčena belina in svinčevite spojine se ne smejo z roko drobiti ali mleti ter z oljem ali firnežem gnetiti, temveč le z mehaniškimi pripravami, in sicer tako, da so delavci pri tem napolnjenju in predevanju svinčenih tvarin zadostno zavarovani zoper razvijanje prahu in da ne pride prah v delovne prostore. Vendar sme, če je treba, posamezen delavec z roko nastrgati tedensko količino 3 kg svinčene rdečice in k večjemu 0,5 kg drugih svinčenih barv, izvzemši svinčeno belino.

Suhi, svinčeviti laki ali kleji se smejo odbrusiti ali s plovcem oddrgniti le, ko so se poprej pomočili. Brusilni glen in ob brušenju nastajajoče odpadke je treba odstraniti, dokler so še vlažni.

Pri gradnjah se morajo v § 4. odstavku 3. in 4. omenjena dela, ako se ne opravljajo pod milim nebom, vršiti v ločenih prostorih, v katerih mora biti razločno razvidno, da se tukaj dela s svinčeno belino ali svinčevitimi spojinami.

§ 8. Podjetnik mora skrbeti za to, da se delavci, ki delajo s svinčeno belino ali svinčevitimi spojinami, poslužujejo posebne delovne obleke in pokrivala, ki morata biti primerno osnažena. V obrtnih podjetjih z več nego 20 delavci mora dotičnim delavcem podjetnik pripraviti primerno delovno obleko in pokrivalo in skrbeti za to, da se redno snaži.

Nadalje mora podjetnik dati delavcem, ki imajo opravila s svinčeno belino in svinčevitimi spojinami, na razpolaganje vodo (za pitje in umivanje), umivalne posode, ščetni, milo in brisače v primerni množini in kakovosti.

Prav tako mora podjetnik pripraviti delavcem, ki imajo opravila s svinčeno belino in svinčevitimi spojinami, respiratorje za opravila, pri katerih se razvija več prahu.

§ 9. V stanovanjskih in spalnih prostorih, pripravljenih za pomožne delavce, se svinčena belina ali svinčevite spojine ne smejo niti shranjevati, niti se ne sme tam s tvari namanimi manipulirati.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

prilporečata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južna! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moči! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 80 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarne Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarna je svojih osem
otrok zredila s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bozne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Potniki v Ameriko
Najboljše, najhitrejše, po ceni in
varnosti potovanja naj se obrnejo
na
Simona Kmetelca
v Ljubljani Kolobovske ulice 20.
Brezplačno pojasnila daje se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.
Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplomerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
p. o. najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je o. led iste mojimi cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zbirka ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do-
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, šćatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodji, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
Sladin za otroke, šćatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepilno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3'50 in K 2'— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

M. R. Sušnik

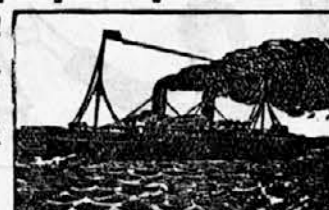
lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetške posojilnice“.

Največja in najstarejša

tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov

Avđust Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočata se slavnemu
obćinstvu in prećastiti du-
hovščini v naročila na
**šćedilna ognjišća
in peči**

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župnišćem, samosta-
nom in šćolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

prilporeča svojo bogato zalogo raznovrstnih

**voznih koles in
šćivalnih strojev**

— za rodbino in obrt. —

Najboliša, najsigurnejša prilika za šćedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošićeva cesta št. 6

pritlićje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za franćiskansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekoćem računu, za katere jamćijo
ne samo njeni zadrućniki, temveć tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnićne poloćnice brezplaćno na razpolago.

Naćelstvo.

§ 10. Delavci, ki imajo opravila s svinćeno belino in svinćevi-
timi spojinami, so dolćni doloćilu primerno rabiti pripravljeno jim
delovno obleko in pokrivalo in se poslućevati pripravljenih respira-
torjev pri vseh delih, ki so zdrućena z većjim razvijanjem prahu.

Ti delavci si morajo pred odmori za jed in ob sklepu dela dobro

osnaćiti obraz, usta in roke.

Nadalje se morajo ti delavci na delavišćih vzdrževati ućivanja
žganih opojnih pijać in tobaka (cigar, cigaret, tobaka za pipe, ųve-
ćenje in nos) in smejo jedi in pijaće, ki jih je strogo prepovedano
hraniti v delovnih prostorih, poućivati le v doloćenih odmorih za
jed izven delovnih prostorov in, kjer so za to odloćeni prostori v njih.

III.

Predpisi o posebnem nadzorstvu.

§ 11. V delovnih prostorih, v katerih se dela s svinćeno belino
ali svinćevitimi spojinami, je treba ta ukaz nabiti na lahko dostop-
nem mestu in ga vzdrževati tako, da se da vedno ćitati.

Vsakemu delavcu, ki se privzame za dela s svinćeno belino ali
svinćevitimi spojinami, je brezplaćno izroćiti ob nastopu slućbenega
razmerja en izvod zapomnice, ki je tiskana kakor priloga temu
ukazu, in doloćene delavce je vpisati v poseben seznam.

Delodajnik mora skrbeti za to, da se v prejšnjih odstavkih
omenjeni delavci, ko se pokaćejo prva znamenja obolelosti po svin-
cu, takoj napotijo k zdravniku bolnišćke blagajnice.

V obratih, v katerih ima opravila već nego 20 delavcev, mora
delodajnik skrbeti za to, da delavce, ki imajo opravila s svinćeno
belino in svinćevitimi spojinami, vsaj vsake tri mesece preišće zdrav-
nik, ali imajo znamenja kake obolelosti po svinću.

V tem obratu naj preiškujoi zdravnik pišće vsakokratno
opravo zdravnišćke preiskave ter nje uspeh v seznamke, ki jih je
pisati po odstavku 2.

Te seznamke je na zahtevanje predloćiti drćavnim nadzornim
organom.

IV.

Kazenska doloćila.

§ 12. Prestopki tega ukaza se vzamejo v kazensko uradovanje
po ministrstvenem ukazu z dne 30. septembra 1857. leta (drć. zak.
št. 198), ako jih ni kaznovati po obćnih kazenskih zakonih ali kakor
prestopke obrtnege reda.

V varstvo stavbinskih delavcev so bile z ukazom trgovinskega
ministrstva z dne 7. februarja 1907, drć. zak. št. 24, izdane sledeće
odredbe:

I. PREDPISI V ZABRAMBO NEZGOD.

1. Temelji.

§ 1. Kadar se kopajo temelji ter ob zemeljskih delih sploh, je
obraćati posebno skrb na varno podpiranje. Izpodkopavati zemljo
je nedopustno. Rob jame mora biti vsaj pol metra na široko brez
vsake obremenitve z zemljo, gradivom itd.

Ako je nastalo deųevje, je treba stene, oziroma podpore, preden
se zaćne delati in med delom od ćasa do ćasa preiškati, ali so trdne
in po uspehu ukreniti potrebne varnostne naredbe.

Poleg stojećih zgradb se smejo, ako imajo te zgradbe manj glo-
boke temelje, nego nova stavba, novi temelji izvršiti in za to po-
trebna zemlja izkopati le kos za kosom, in sicer vsak ćas v dolćini,
ki ne presega 2 m.

2. Rovi za vodnjake s kvadratnim prerezumom se morajo v vseh
okolnostih tesarsko obiti. Okrogli rovi se smejo, će se ne obzidajo,
izkopati le v popolnoma trdem svetu.

Kadar se obzidava vodnjak, se sme ob vodoravni legi obojnih
hlodov naenkrat odstraniti le po en hlod, in sicer šće tedaj, kadar
je zidava do spodnjega roba tega hloda zadaj trdno napolnjena.
Kjer je svet zelo rahel, prodnat itd., se na celo višino rahle plasti
sveta tesarsko delo sploh ne sme odstraniti, temveć se mora zadaj
napolniti in zasuti. Pri zabijalnem tesarskem delu se mora zidovje
enega polja zadaj zamašiti do prihodnjega vodoravnega venca, pre-
den se odstranijo navpićni zabijalni hlodi (obojni hlodi).

Gradivo, s katerim je zidovje zadaj zamašeno, se mora vedno
trdno naphati.

V vodnjakovem rovu je tik nad glavo delavcev narediti bra-
nilen strop, pod katerega lahko stopijo delavci, da se varujejo pred
padajoćimi predmeti.

§ 3. Preden se spusti ali gre kdo v vodnjak ali vodnjakov rov,
se mora brez ozira na njegovo većjo ali manjšo globoćino, prav tako
kakor preden vstopi kdo v ųe rabljene greznice in stare kanale, ugo-
toviti, ali ni v njem dušilna sapa. To je ugotoviti tako, da se poćasi
spušća vanj navadna svetilnica z gorećo lućjo, ali kako drugaće
zanesljivo.

Će se je s tem, da je ugasnila luć, ali z uspehom morda oprav-
ljenega drugaćnega poskusa doloćilo, da je notri dušilna sapa, jo je
treba odstraniti z zraćnimi sesalkami ali ventilatorji, će jih ni, pa
tako, da se vlije vroća voda ali da se spuste vanj vedra z neugašće-
nim, poprej z vodo politim apnom.